

Friese Gierzwaluwtellingen 2011

Een simultane avondtelling op 130 locaties in Fryslân

Jaap Langenbach

Commissie Broedzorg BFVW
5 september 2011

Inhoud

Inleiding	1
Samenvatting telresultaten	2
Opzet van de tellingen	3
Werving en respons	4
Telling voldoende objectief	4
Telpuntenkaart	5
Invloed van het weer	5
Dagelijkse tellingen Woudsend	5
Eerste telling	8
Tweede telling	8
Derde telling	9
Vierde telling	10
Verschillen tussen de tellingen	10
Opties voor tellingen in 2012	12
Tenslotte	13
Telhandleiding 2011	14

Inleiding

In het voorjaar van 2011 heeft de Bond Friese VogelWachten (BFVW) een inventarisatie gemaakt van het beschermingswerk voor de Gierzwaluw van een veertigtal aangesloten Friese VogelWachten over de periode 2003-2010. Eind mei werd het verslag hierover gepubliceerd. Daarin staan o.a. de broedresultaten in kunstmatige nestgelegenheid. Ook werden de resultaten opgenomen van de kolonietellingen van diverse Wachten. Daarbij bleek dat er op zeer uiteenlopende manieren wordt geteld. Sommigen telden aantallen vogels, anderen zochten naar invliegopeningen en weer anderen noemden het aantallen paartjes of nesten. Al die tellingen leverden belangrijke informatie op over de plaatselijke vogelstand en voor het lokale beschermingswerk. Maar over voor- of achteruitgang van het aantal broed- of kolonievogels was geen conclusie te trekken. Alleen lokaal ontstond in de loop der jaren soms een indruk. Toch is het van belang om iets te weten te komen over de ontwikkeling van de broedvogelstand want er is weinig over bekend. De Gierzwaluw ontbreekt nog steeds in de jaarlijkse vogelbalans en de tellingen in het kader van de MUS-telling van SOVON (nu 5 jaar lopend) lijkt nog geen beeld te kunnen geven, ook al omdat er misschien niet precies genoeg naar de Gierzwaluw gekeken kan worden tijdens de beschikbare vijf minuten voor alle vogelsoorten. Voor Fryslân zijn de resultaten daarbij extra onzeker omdat daar relatief weinig MUS-tellers zijn. Het vermoeden bestaat echter dat de stand verder achteruit gaat door de voortdurende druk op nestlocaties die verdwijnen door sloop en renovatie en de grote problemen die de vogels hebben om nieuwe locaties te vinden. Cijfers in het buitenland wijzen daar wel op, met name in Engeland waar 30% achteruitgang in 15 jaar wordt gemeld. De grote achterban van de BFVW met 117 lokale VogelWachten, waarvan er al een stuk of 30 actief bezig zijn met beschermingswerk voor de gierzwaluw, leek een goede basis voor het opstarten van een provinciale, systematische telling met het doel om iets te weten te komen over voor- of achteruitgang van de (broed)vogelstand.

Er werden vier tellingen georganiseerd die op 2 juni van start gingen. Op 22 juli was de laatste van totaal 17 teldagen, waarbij op 130 telpunten in 388 tellingen totaal 6.581 vogels werden geteld. In dit jaarverslag vindt u alle cijfers van de tellingen, een beschrijving van de telmethodiek, een bespreking van de resultaten en een eerste analyse van de cijfers met vooral aandacht voor de invloed van het weer op het telresultaat. Tot slot worden wat overwegingen gegeven voor de opzet van de tellingen in volgende jaren.

Dit jaarverslag en informatie over het gierzwaluwenwerk van de BFVW vindt u op de website van de Bond van Friese Vogelwachten: [BFVW](http://www.bfvw.nl) .

Samenvatting telresultaten

Hieronder zijn de resultaten en weersomstandigheden van alle teldata samengevat. De voorkeurs teldagen zijn met groen en de dagen met een duidelijke invloed op de aantallen door (te) slecht weer zijn in rood aangegeven. Zie voor meer details bij de bespreking per telling.

Gierzwaluwellingen Fryslân 2011

	Data	Telpunten	Aantal vogels	Windkracht-B	Windrichting	Gem. Temp	Bewolking	Tellers
1e telling	1-jun	12	120	2,7	NO	15,2	Helder	2
	2-jun	31	511	2,7	NO	17,6	Helder	6
	3-jun	55	962	3,5	NO	18,0	Helder	16
	4-jun	18	168	3,6	NO	15,9	Helder	1
2e telling	14-jun	24	239	1,5	NW	16,8	Helder	6
	15-jun	55	1.119	1,7	W	19,2	Half bew.	15
	16-jun	3	31	4,0	ZW	19,0	Regen	1
	20-jun	30	292	1,0	W	16,9	Half bew.	6
3e telling	30-jun	2	30	3,0	NW	16,5	Regen	1
	3-jul	1	16	3,0	NW	19,0	Helder	1
	4-jul	51	650	1,8	N	15,7	Half bew.	13
	5-jul	30	862	1,0	ZO	21,1	Half bew.	7
	6-jul	12	148	3,3	ZW	17,8	Helder	1
	7-jul	24	400	1,0	ZO	19,8	Half bew.	2
4e telling	20-jul	12	402	2,0	N	18,0	Half bew.	2
	21-jul	15	588	1,9	N	17,0	Half bew.	4
	22-jul	13	43	3,8	NW	15,5	Half bew.	2
	Totaal 1	116	1.761	3,2	NO	17,3	Helder	24
	Totaal 2	112	1.681	1,5	W	17,9	Half bew.	24
	Totaal 3	120	2.106	1,6	Var.	18,1	Half bew.	21
	Totaal 4	40	1.033	2,5	N	16,8	Half bew.	7
	TOTAAL	130	6.581	3,2	Var.	17,3	Var.	26

Opzet van de tellingen

Op grond van wat ons bekend was over de levenswijze van de gierzwaluw en de kennis van diverse telmethoden leek een jaarlijkse herhaling van een steekproeftelling van aantallen vogels op vaste telpunten de beste methode die inzicht kan verschaffen in het verloop van de omvang. Een groot aantal telpunten en meerdere tellingen per jaar zouden de informatie moeten verschaffen over de invloed van het weer en het tijdstip in de broedcyclus. Daaruit op te maken trends in aantalverloop zeggen echter nog niets over de oorzaken van eventueel geconstateerde voor- of achteruitgang. Daar is weer heel ander onderzoek voor nodig. Het doel is dus beperkt tot een poging om een trend te ontdekken in het aanwezige aantal vogels, zonder onderscheid te maken naar broeders en niet-broeders.

Er werd dus gestreefd naar een groot aantal telpunten, veel deelnemers en meerdere teldata per jaar. Maar ook zouden de weersomstandigheden per telling in de vergelijkingsjaren zo goed

mogelijk gelijk moeten zijn en gemiddeld voor de tijd van het jaar om vergelijking met volgende jaren zinvol te maken. Per telling zou iedereen dus ook bij voorkeur op dezelfde dag moeten tellen. Om voldoende deelnemers te trekken en objectieve gegevens te verkrijgen zou de telling in ieder geval ook eenvoudig en herhaalbaar moeten zijn.

Begin mei is een opzet gemaakt en aan een aantal deskundigen voorgelegd en als concept aan een aantal Vogelwachten voorgelegd. Uiteindelijk is besloten om per telling een voorkeursdag te kiezen in een periode met redelijk goed weer met de mogelijkheid tot afwijking van 2 dagen ervoor en erna. Er is voor dit startjaar gekozen voor vier tellingen en een steekproef als 5 minuten maximum (tegelijkertijd aanwezige vogels) rond 21.00 uur. Zie de bijgevoegde handleiding met de details van de telmethode.

Werving en respons

In eerste instantie werden rond 20 mei de 117 Friese Vogelwachten opgeroepen mee te doen. Een veertigtal daarvan deed soms al vele jaren aan beschermingswerk voor de gierzwaluw. Daarom werd voldoende betrokkenheid en deelname verwacht. Die viel echter nogal tegen. Berichten in provinciale media en bij milieuorganisaties leverden slechts een enkele deelnemer op. Eind mei waren nog maar 60 telpunten aangemeld. Ondergetekende nam daarom het initiatief om zelf een groot aantal punten te doen. Tussen 20 en 22 u. zouden per avond ca. 20 punten gedaan kunnen worden. Er werden vier routes met totaal 55 telpunten samengesteld. Door slecht weer en beschikbare tijd konden die vier dagen echter niet bij elke telling benut worden. Daardoor konden deze punten gemiddeld niet 4 maar slechts 2,90 keer geteld worden. Na de eerste telling druppelden toch nog meer deelnemers binnen die zich niet van te voren aangemeld hadden.

Uiteindelijk werd er door 27 tellers op 130 telpunten een of meerdere keren geteld met een totaal van 388 tellingen, waarvan er 160 (41%) door samenstellers dezes werden gedaan. Gemiddeld werd elk telpunt 2,98 keer geteld. Dit is vooral laag door de geringe bezetting bij de 4^e telling (slechts 40 telpunten) als gevolg van slecht weer en vakantiebegin.

Rekenen we de 4^e telling niet mee dan werden gemiddeld 116 telpunten per telling gedaan en werd elk telpunt gemiddeld 3,87 keer geteld. Er werden in totaal 6.581 vogels geteld.

In de loop van het jaar zijn er geen nieuwe tellers bijgekomen. Ook is het ondergetekende nog niet gelukt om telpunten over te dragen. Voor meer zekerheid over het welslagen van volgende tellingen zijn meer tellers en telpunten gewenst.

Telmethode lijkt voldoende objectief

Bij deze telling dient zonder meer rekening te worden gehouden met de effecten van noodzakelijke gewinning aan de telmethode. Er moet wat routine worden opgedaan, maar al gauw blijkt dat er dan vrij betrouwbaar een schatting van het aantal aanwezige vogels is te maken. Vooral in plaatsen met kleinere kolonies is dit geen probleem. De aantallen variëren weliswaar soms sterk binnen korte tijd als gevolg van verzamelvluchten en tijdelijk uit het zicht verdwijnen. Maar dit wordt goed opgevangen door te zoeken naar het maximum tijdens de 5 minuten steekproef. Die tijdsperiode blijkt voldoende lang om alle variaties tussen nul en maximaal mee te maken. Overblijvende variaties moeten worden uitgemiddeld door het grote aantal telpunten.

Anders ligt het met verzamelvluchten die vaak vele malen groter kunnen zijn dan wat er gemiddeld zichtbaar aanwezig is. Soms worden ze gemist tijdens de 5 minuten. Wellicht moeten deze bij de analyse buiten beschouwing blijven.

De telling in grotere kolonies is problematischer. Vooral hier kunnen uitzonderlijk grote verzamelvluchten het beeld “verstoren” en tellingen van de reguliere aantallen is soms erg lastig, vooral als ze in alle richtingen worden gezien. De kans op dubbeltellingen is groot en het is lastig om goed te bepalen (objectief te maken) tot welke afstand zichtbare vogels meegeteld moeten worden (overlappende kolonies).

Telpuntenkaart

Alle telpunten zijn verwerkt op een kaart van Fryslân, aangegeven door een rode cirkel. Het oppervlak is een maat voor het gemiddeld aantal vogels dat bij 1, 2, 3 of 4 tellingen werd gezien.

In Sloten werden de meeste vogels geteld; gemiddeld 103 over vier tellingen met een maximum van 120 bij de 4^e telling. Woudsend werd tweede met gemiddeld 88 (maximum ook 120 bij de 4^e telling) en Balk derde met gemiddeld 83 vogels (maximum 140 bij de 2^e telling).

In Grou wordt geschat dat de acht telpunten ongeveer overeenkomen met vijf gescheiden kolonies. Ze werden alle vier keer geteld en kwamen opgeteld op totaal 251 vogels als gemiddelde van vier tellingen. Het maximum van totaal 324 werd bij de 4^e telling geteld.

In Heerenveen werd op vijf telpunten drie keer geteld (op negen punten twee keer). We weten niet in hoeverre de punten bij elkaar opgeteld mogen worden (worden er vogels dubbel geteld ?), maar opgeteld komen die vijf op 115 stuks gemiddeld over drie tellingen (maximum 125 bij de 1^e telling).

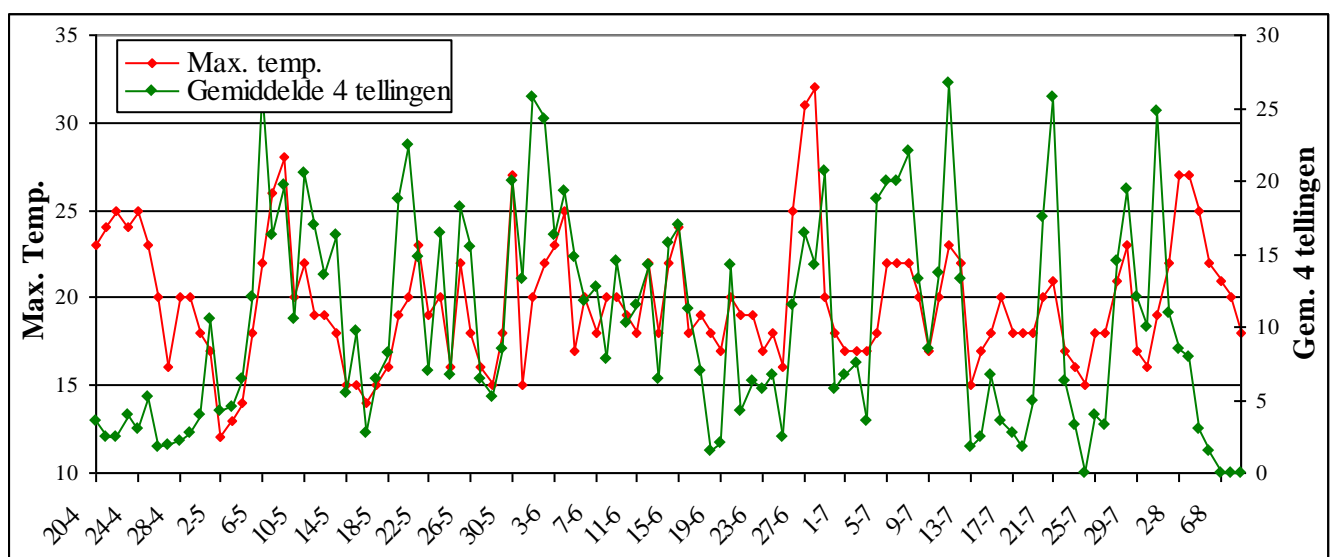
De invloed van het weer

Bij deze tellingen is nog eens volop duidelijk geworden waarom het zo lastig is om iets te weten te komen over de voor- of achteruitgang van het broedbestand. Elk telresultaat is sterk afhankelijk van het weer. Niet alleen tijdens de telling maar ook het weer in de voorafgaande en er op volgende dagen is van belang. De relatie is vrij simpel:, hoe mooier de zomer hoe meer vogels er geteld worden. Helaas was deze zomer extra ongeschikt voor gierzwaluw tellingen. Het voorjaar was extreem droog maar vooral juli was koud en regenachtig. Het was daarom erg lastig om toch nog een aantal goede teldagen te organiseren. Diverse dagen moesten afvallen of bleken alsnog ongeschikt. Het aantal tellingen was daardoor veel lager dan in een zomer met gemiddeld weer mogelijk zou zijn.

Dagelijkse tellingen Woudsend

Ter controle van de mogelijke invloed van het weer op de uitslag van de voorgenomen provinciale tellingen is in Woudsend elke dag het aantal vogels op vier momenten van de dag geteld dat vanaf een vast punt bij het adres Dwerssteech 8 te zien was. De tijdstippen waren om 8, 12 en 18 uur en een half uur voor zonsondergang. Het telsysteem was vergelijkbaar met dat van de provinciale telling, namelijk het maximum aantal tegelijkertijd aanwezige vogels, maar dan gedurende 3 minuten. Hieronder zijn de resultaten in een grafiek te zien met een vergelijking tussen maximum dagtemperatuur en het gemiddelde van de vier dagtellingen.

Woudsend. Maximum dagtemperatuur en aantal vogels (gemiddelde van de vier dagtellingen)

Na aankomst van de eerste vogels op 20 april blijven de aantallen nog 1,5 week laag en vrij constant. De intocht schijnt dit jaar wat vertraagd op gang te zijn gekomen door slecht weer in Spanje en Portugal. Ook een aanhoudende strakke oostenwind eind april in Nederland schijnt een

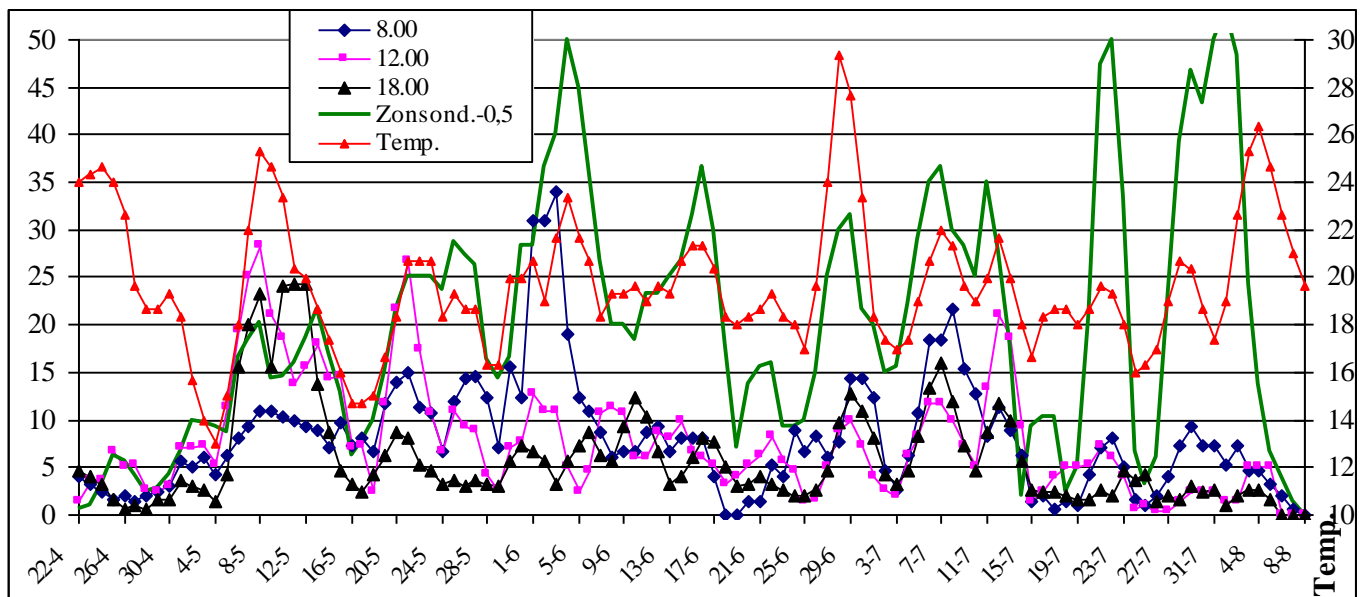

rol te spelen. Maar op 30 april worden in Breskens op de trektelpost opeens grote aantallen gierzwaluwen gezien. Men telt er 8.277. Op 1 mei zijn het er 4.300 en op 3 mei 2.300. In Woudsend nemen dan de aantallen ook snel toe. Het wordt een erg droog en vrij warm voorjaar maar begin juni begint een natte, koude en bewolkte zomer.

Wat overall opvalt is het sterke verband tussen temperatuur en aantallen vogels, het gaat zo goed als 1 : 1. Vooral in juli is het verband sterk. Met twee dagen iets beter weer tussen de regenperioden door stijgt het aantal direct zeer snel. De niet-broeders komen dan terug van wat verder weg gelegen foerageergebieden. Tijdens slecht weer blijven de broeders 's morgens lang op de nesten en moeten ver vliegen voor voedsel. Bij mooi weer foerageren ze, vooral als de jongen in juli al wat groter worden, graag dicht bij huis boven of in de buurt van de kolonie. Vanaf 30 juli namen de aantallen vrij plotseling zeer sterk af. Twee warme dagen van 27 graden mochten niet baten, ze hielden het voor gezien en op 5 augustus zagen we 's avonds voor het laatst de dagelijkse vogels boven het dorp (4). Daarna alleen nog een enkele vogel op 16 augustus. Vorig jaar zagen we tot 18 augustus nog regelmatig enkele vogels.

Hieronder staat het verloop van de aantallen op de vier tijdstippen. Om de trend wat zichtbaar te maken zijn deze berekend als voortschrijdend 3-dagen gemiddelde. Het eerste punt is dus het gemiddelde van 20, 21 en 22 april, het tweede punt dat van 21,22 en 23 april, etc.

Woudsend. Aantallen vogels (voortschrijdend 3-dagen gemiddelde) op de vier tijdstippen op de dag

De temperatuur staat op de rechter as, de aantallen vogels op de linker.

We zien dat ook op de vier momenten op de dag er een sterk verband is met het weer. Het beroerde zomerweer in juni en juli springt er uit. Verder valt het hoge aantal begin juni om 8 uur op. Mogelijk duidt dit op de aankomst van veel niet-broeders uit het zuiden. Vooral in de tweede helft van juli zijn de aantallen overdag erg laag, ook in de avonduren waren er avonden met geen enkele vogel tijdens regenperioden. In de avonduren kunnen de aantallen zeer sterk wisselen als gevolg van verzamelvluchten. Het ene moment zijn er 150 en vijf minuten later nog maar 25. Vooral in de week voor vertrek deed zich dat voor.

Bespreking van de vier tellingen

Tegen voorgaande achtergrond bespreken we de vier tellingen nog wat meer in detail. In de tabelletjes met de resultaten staan de voorkeursdagen met groen aangeduid en zijn dagen met een duidelijke invloed op de aantallen door (te) slecht weer in rood aangegeven.

Eerste telling op 1, 2, 3 en 4 juni

Aanvankelijk was de 1^e teldag gepland voor 29 mei (voorkeursdag 31 mei) en vervolgens elke 14 dagen. Maar het weer gooide roet in het eten met koude en regen. Gelukkig diende zich al snel een betere periode aan met 4 tot 5 dagen goed weer. Vrijdag 3 juni werd tot voorkeursdag benoemd. Zondag 5 juni moest afvallen omdat er toch vroeger dan verwacht weer koude en regen kwam.

Door 24 tellers werden op 116 telpunten 1.761 vogels geteld bij mooi helder voorjaarsweer en matige (wat frisse) wind uit het noordoosten.

Een nadeel was wel dat het na negen uur vrij snel afkoelde tot 13-14 graden om half 10. Dat was al goed merkbaar aan de aantallen vogels op de laatste te tellen punten. Ook werd het soms toch al vrij snel donker. Het is de vraag of dit tijdstip van het jaar niet te vroeg is. De kans op vergelijkbaar goed telweer is misschien te klein waardoor vergelijking door de jaren heen lastig wordt. Zoals het er nu uitziet schrappen we deze telling of zullen de telpunten die laat in de avond werden gedaan niet bruikbaar blijken.

1e telling			Wind- kracht-B.	Wind- richting	Gem. temp.	Bewol- king	Aantal tellers
Data	Telpunten	Vogels					
1-jun	12	120	2,7	NO	15,2	Helder	2
2-jun	31	511	2,7	NO	17,6	Helder	6
3-jun	55	962	3,5	NO	18,0	Helder	16
4-jun	18	168	3,6	NO	15,9	Helder	1
Totaal	116	1.761	3,2	NO	17,3	Helder	24

Tweede telling op 14, 15 en 20 juni

Door een verwachte langere periode met slecht weer kwamen we nu echt in de problemen met de geplande telling voor 18 juni (twee weken na de 1 telling). Uitstel zou meer dan een week vergen en dan zou de derde telling alweer erg dichtbij komen. Maar er was op het nippertje nog een oplossing door de telling naar voren te halen op 14 en 15 juni. Het schema van elke 14 dagen zou dan niet wezenlijk in gevaar komen. En er waren een paar mooie dagen in het verschiet.

Mogelijk zou 16 juni ook nog kunnen als de voorspelde regen wat later in Fryslân zou arriveren. Op de 14^e (24 telpunten, 239 vogels) waren nog de effecten van de voorafgaande dagen met slecht weer merkbaar (17 graden, maar onbewolkt en weinig wind), maar de 15^e was een mooie dag met weinig wind, 20 graden en half bewolkt. Er werden op 55 punten 1.119 vogels geteld. Maar de regen kwam toch eerder zodat de 16^e niet geschikt was. Een flink aantal telpunten kon daardoor niet gedaan worden en daarom werd alsnog de 20^e juni toegevoegd. Maar een enkele dag tussen regendagen in blijkt toch nauwelijks geschikt, want het aantal vogels viel duidelijk tegen. Zes tellers telden 292 vogels op 30 telpunten.

De verwachting was dat het aantal vogels in deze 2e telling wat groter zou moeten zijn dan bij de eerste omdat nu echt alle niet-broeders zijn aangekomen uit Afrika en omdat iets meer broeders in de lucht zijn om te foerageren, want er zijn al heel wat jongen uit het ei. Maar ook met kleine jongen blijft er nog vaak een ouder op het nest. Bij erg slecht weer (regen) zitten beiden op het nest. Het verschil zal dus toch klein zijn en waarschijnlijk niet terug te vinden in de tellingen. Op de 97 punten die 2 keer geteld zijn was het aantal vogels bij de 2e telling bijna 9% lager. Maar dat verschil is vooral groot door de extra lage aantallen bij de 30 tellingen die op 20 juni werden gedaan (-28%!). Op slechts 3 punten was het aantal op 20 juni hoger. Bij de 21 tellingen van 14 juni was het verschil -12% en bij de 47 tellingen van 15 juni was het verschil slechts -1%.

De indruk is dus dat het weer op 20 juni toch nog een belangrijke invloed had op de aantallen. Het was een aardige dag maar strak ingeklemd tussen regenperiodes. Veel vogels (niet-broeders) zullen nog niet bij de potentiële broedplaatsen terug zijn geweest. 15 juni was duidelijk de beste dag met ook een redelijke voorafgaande dag. Een voorafgaande slechte of goede dag heeft grote invloed !

2e telling		Vogels	Wind- kracht-B.	Wind- richting	Gem. temp.	Bewol- king	Aantal tellers
Data	Telpunten						
14-jun	24	239	1,5	NW	16,8	Helder	6
15-jun	55	1.119	1,7	W	19,2	Half bew.	15
16-jun	3	31	4,0	ZW	19,0	Regen	1
20-jun	30	292	1,0	W	16,9	Half bew.	6
Totaal	112	1.681	1,5	W	17,9	Half bew.	24

Derde telling op 30 juni en 3, 4, 5, 6 en 7 juli

Ook de derde telperiode kwam in de knel door slecht weer. Aanvankelijk werden 2, 3, 4 en 5 juli gekozen maar het betere weer liet langer op zich wachten dan verwacht. Tot twee maal toe moest de periode verschoven worden en uiteindelijk bepaald op voorkeursdag maandag 4 juli. Met als advies om bij verhindering eerst dinsdag 5 juli te nemen (het weer zou geleidelijk verbeteren) en anders zondag 3 juli. Veel tellers waren flexibel beschikbaar want verreweg de meesten konden maandags op pad. Op 5-6 juli bleek dat de goed weer periode wat langer aanhield en tellers werden op 6 juli met een extra mail opgeroepen ook de 6^e en 7^e nog te benutten. Daardoor konden nog 26 telpunten worden gescoord. In totaal werden 120 punten geteld met 2.106 vogels.

3e telling		Vogels	Wind- kracht-B.	Wind- richting	Gem. Temp.	Bewol- king	Aantal tellers
Data	Telpunten						
30-jun	2	30	3,0	NW	16,5	Regen	1
3-jul	1	16	3,0	NW	19,0	Helder	1
4-jul	51	650	1,8	N	15,7	Half bew.	13
5-jul	30	862	1,0	ZO	21,1	Half bew.	7
6-jul	12	148	3,3	ZW	17,8	Helder	1
7-jul	24	400	1,0	ZO	19,8	Half bew.	2
Totaal	120	2.106	1,6	Var.	18,1	Half bew.	21

De jongen zijn bij deze telling al aardig groot. De ouders zijn steeds frequenter op voedseljacht. De gemiddelde uitvliegdatum is 21 juli, ze zitten 40 dagen op het nest. Bij goed weer jagen ze natuurlijk bij voorkeur zo dicht mogelijk in de buurt, dus zijn ze bij insectenrijk weer vooral boven de stads- en dorpskernen aan het werk. We zien dus meer broedvogels vliegen. Alle niet-broeders zijn nu aanwezig.

Het gros van de vogels (50-70% ?) bestaat uit niet-broeders die aan het "keten" zijn, giervluchten uitvoeren, bezette nestplekken inspecteren of foerageren. 's Avonds vanaf een uur of 10 stijgen ze op naar grote hoogte om daar in slaap-zweefvlucht heel kort wat te relaxen want om 5 uur komen ze alweer naar beneden om verder "rond te scheuren".

Het aantal vogels (bij gelijke omstandigheden) zou bij deze derde telling weer wat groter moeten zijn dan bij de tweede. Dat bleek inderdaad het geval. Vergeleken met de 40 tellingen op 15 juni (de beste dag van de 2^e telling) die ook op 4 en 5 juli van de 3^e telling werden geteld, werden bij de 3^e telling 16% meer vogels geteld.

Vierde telling op 20, 21 en 22 juli geen succes

Door de verschuivingen van de eerste drie tellingen werd de aanvankelijke voorkeursdatum voor de 4^e telling (15 juli) verschoven naar maandag 23 juli. We realiseerden ons toen nog niet dat de vakanties in het noorden op vrijdag de 21^e begonnen. Ook het weer wilde weer niet meewerken. Op 20 juli werd de complete telling zelfs afgelast wegens te slechte vooruitzichten. Verder uitstel zou betekenen dat er geteld wordt terwijl de vogels al op weg naar Afrika zijn. Het zou dan weliswaar een bevestiging van de wegtrek zijn maar daar zijn de tellingen niet voor bedoeld. We weten al dat ze eind juli weg gaan. Op het laatste nippertje leek er toch nog wat beter weer te komen en werd de 21^e om 14 u. toch nog een oproep verstuurd om 's avonds en de dag daarop op pad te gaan. Twee tellers namen zelf het initiatief om de 20^e al te pakken, want toen was het betere weer er al.

4e telling			Wind- kracht-B.	Wind- richting	Gem. Temp.	Bewol- king	Aantal tellers
Data	Telpunten	Vogels					
20-jul	12	402	2,0	N	18,0	Half bew.	2
21-jul	15	588	1,9	N	17,0	Half bew.	4
22-jul	13	43	3,8	NW	15,5	Half bew.	2
Totaal	40	1.033	2,5	NNW	16,8	Half bew.	7

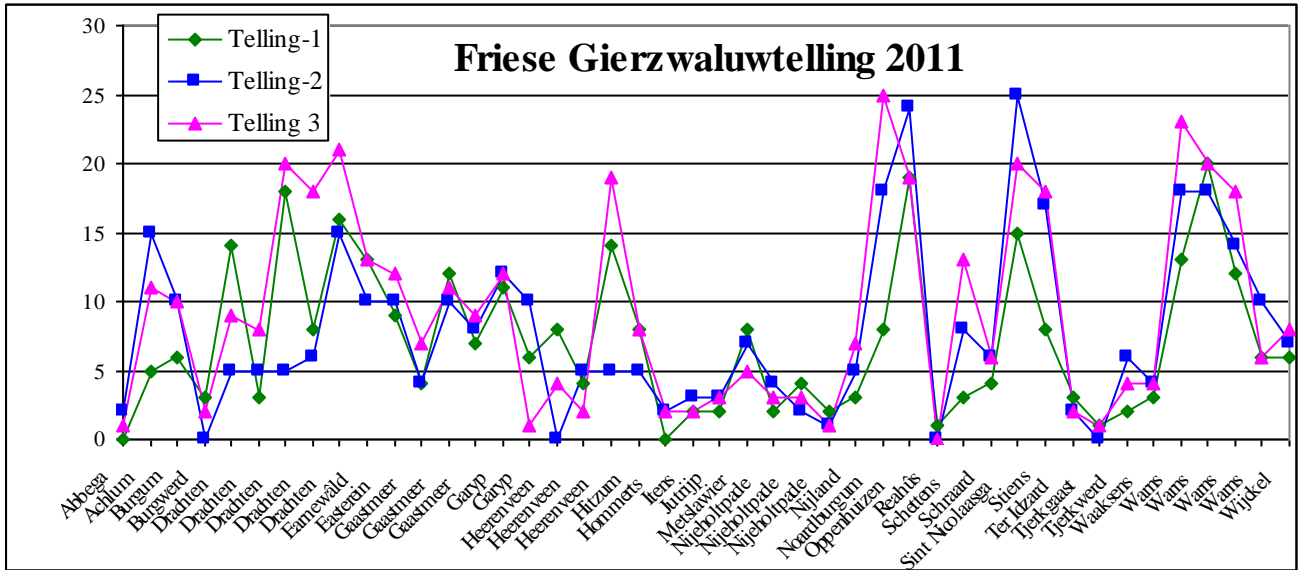
Verschillen tussen de tellingen

Hoewel het vooral gaat om vergelijkingen tussen elke telling met die in volgende jaren in dezelfde periode van het jaar, kijken we ook nog even naar de verschillen en overeenkomsten in aantallen vogels bij de vier tellingen. Dat geeft nog wat meer gevoel voor de mogelijke variaties in aantallen.

1. De eerste drie tellingen

Er zijn 96 telpunten bij de 1^e drie tellingen geteld. Omdat een paar telpunten met grote aantallen het beeld erg zouden verstoren zijn 25 telpunten met meer dan 25 vogels weggelaten. Ook de punten die bij de 2^e telling op 20 juni zijn geteld zijn weggelaten omdat door minder goed weer de aantallen beduidend lager waren (nog eens 22). Ook 5 telpunten met drie keer een nul-waarneming zijn weggelaten. Er resteren dan 44 punten voor opname in onderstaande grafiek.

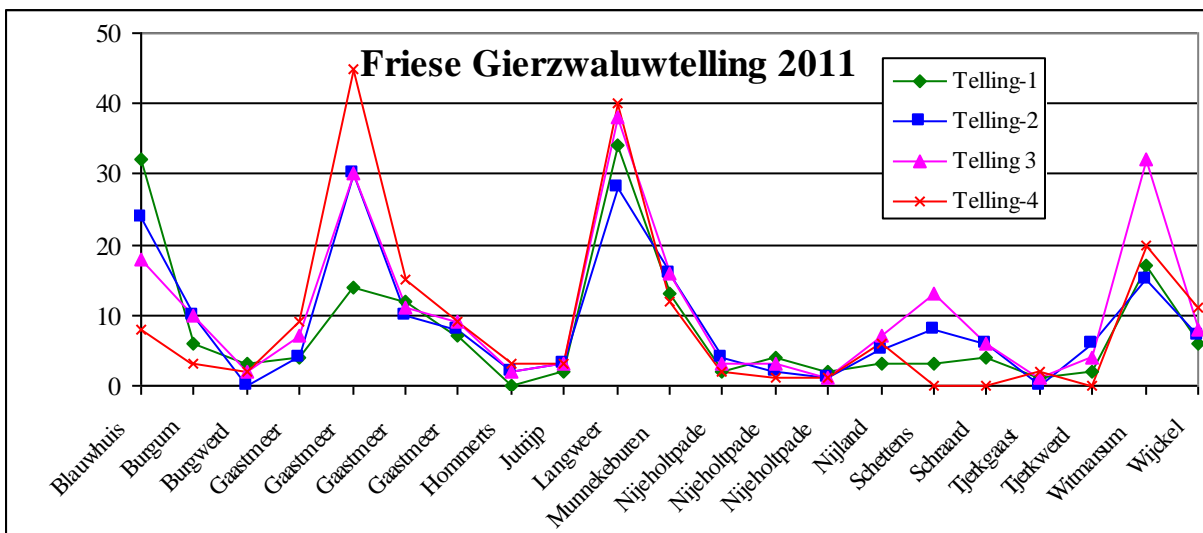

Er zijn wat uitschieters, o.a. deels verklaarbaar door verzamelvluchten en slecht weer, maar het algemene beeld is toch dat elk telpunt bij elke telling zijn karakteristieke hoge, minder hoge of lage aantal heeft.

2. Alle vier tellingen

Eenzelfde beeld ontstaat ongeveer bij de 35 telpunten die bij alle vier tellingen zijn gedaan. Zes punten met meer dan 50 vogels zijn weggelaten. Ook de telpunten van 20-6 (minder goed weer) zijn weer weggelaten zodat 21 punten resteren in onderstaande grafiek. Alleen in Gaastmeer-2 is er nogal veel variatie. Lage aantallen in Blauwhuis, Schettens, Schraard en Tjerkwerd bij de 4^e telling worden verklaard door minder goede omstandigheden (laat op de avond, koud, harde wind).

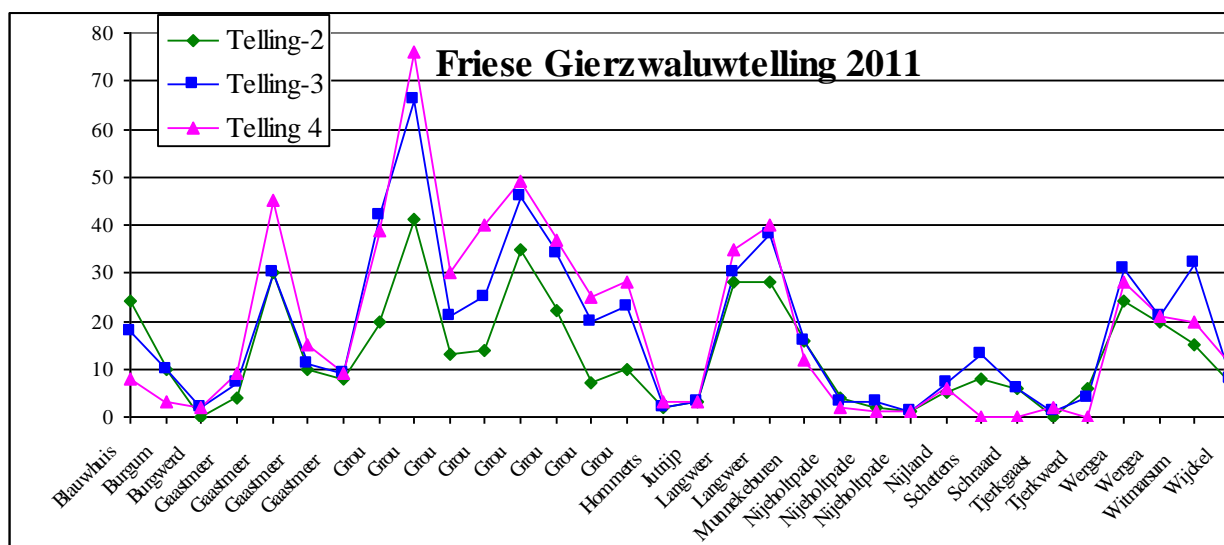

3. Tellings 2, 3 en 4

Hieronder staan de laatste drie tellingen op 34 telpunten uitgezet. Balk en twee maal Woudsend zijn weggelaten omdat het er daar erg veel waren. Wel staan nu de acht tellingen op 20-6 van de 2^e telling bij minder weer in Grou er bij om te laten zien dat deze telling duidelijk minder vogels opleverde, zeer waarschijnlijk door het slechtere weer.

Het totale aantal getelde vogels in de drie tellingen bedroeg respectievelijk 423, 583 en 600.

Er zijn nog veel meer gedetailleerder analyse mogelijk van de invloed van het weer door aparte teldagen te vergelijken en specifieke weerssituaties. We houden ons aanbevolen voor suggesties zodat we voor volgend jaar een goede telstrategie kunnen uitstippelen.

De tellingen in 2012

Er zijn drie strategieën te bedenken voor de herhaaltellingen. De invloed van het weer is daarbij de moeilijkste variabele. Uitbreiding van het aantal telpunten is voor alle varianten van belang voor de betrouwbaarheid.

1. Ieder jaar vier tellingen herhalen.

Vooral proberen alle tellingen zoveel mogelijk op dezelfde dag te doen om gelijke weersomstandigheden te hebben. En een dag afwachten die vergelijkbaar is met het weer in 2011. Er zouden dan wel ca. 45 telpunten door anderen overgenomen moeten worden omdat die door 1 persoon verdeeld over 3 dagen werden gedaan.

Achteraf wordt beoordeeld welke tellingen als vergelijkbaar beschouwd kunnen worden voor de vaststelling van voor- of achteruitgang. Dan kan bijvoorbeeld blijken dat telling 2 van dit jaar alleen goed vergelijkbaar is met die van 2012, 2014 en 2016 omdat de weersomstandigheden erg vergelijkbaar waren. En telling 3 blijkt vergelijkbaar met die van 2012, 2013 en 2015, etc. Beide vergelijkingen zouden op dezelfde tendens kunnen wijzen.

2. Vier tellingen per jaar maar een, twee of drie jaar overslaan

Omdat het onwaarschijnlijk is dat al na 1 jaar een aanwijzing gevonden wordt voor voor- of achteruitgang is jaarlijkse herhaling misschien niet zinvol. Het is namelijk niet te bewijzen dat andere aantallen niet door het weer of een andere factor veroorzaakt worden, zoals bijvoorbeeld de omstandigheden in de overwinteringgebieden. Jaarlijkse herhaling is de eerste jaren misschien alleen van belang voor analyse van de telmethode en om daarmee een efficiëntere methode te ontdekken.

Een ritme van om de twee of drie jaar heeft wel het risico dat het veel jaren kost voordat een vergelijkbare reeks gevonden is. Misschien weten we na drie jaar nog niets en dat is niet motiverend voor de deelname.

3. Alleen de twee middelste tellingen van 15 juni en 1 juli jaarlijks of elke twee jaar herhalen.

De eerste en vierde telling zijn mogelijk niet van groot belang omdat zij te vroeg, respectievelijk te laat in het seizoen liggen.

Bij de eerste telling begin juni is er veel kans op snelle afkoeling in de avond en bij bewolking is het vanaf negen uur / half tien al te donker. Bij de vierde telling speelt het begin van de wegtrek van de vogels waarschijnlijk al een rol. Voor de omvang van de deelname is het begin van de vakanties ook van belang.

Daarom zou gekozen kunnen worden voor jaarlijkse herhaling van alleen de twee middelste tellingen. Hierbij is de kans het groots dat er gemiddeld en goed weer getroffen wordt en bij beide tellingen is de kolonie nagenoeg compleet. Alleen zeer gedetailleerde analyse zou misschien verschillen kunnen laten zien als gevolg van het aantal uitgevlogen jongen en dergelijke. Het beroep op tellers is bij twee tellingen niet al te groot en er kan aandacht worden gegeven aan de opstart van meer telpunten.

We zullen de gegevens nog nader bestuderen en reacties en suggesties van u worden uiteraard op prijs gesteld. In ieder geval in de loop van april volgend jaar vernemen alle tellers van onze voornemens voor 2012. Laat ons weten als uw E-mail verandert is en houd de website van BFVW ([Gierzwaluwpagina - BFVW](#)) en die van VW Woudsend ([Gierzwaluwen Woudsend](#)) in de gaten, ook voor ander nieuws over de gierzwaluw.

Tenslotte

Geen vogeltelling is mogelijk zonder de inzet van veel vrijwilligers. Graag bedanken we onderstaande personen voor hun bijdrage aan de tellingen van 2011. We hopen dat we volgend jaar weer een beroep op u kunnen doen. Als u nog niet meetelde kunt u daar in 2012 mee beginnen. Meldt u even aan op gierzwaluw@bfvw.nl en u ontvangt alle benodigde informatie.

De tellers en adviseurs van 2011, alfabetisch op plaatsnaam

Willem Bosgra, Burgum. Tjerk Dantuma, Burgum. Roel Boersma, Burgum. Rick Wortelboer, De Bilt. Gjalt van de Lei, Drachten. A. v.d. Heide, Drachtster Cie.. Joop de Graaf, Earnewâld. Harry Jonker, Garyp. Jehannes Huitema, Easterein. Evert Terpstra, Gaastmeer. Guus Kruis, Gorredijk. Ammy Langenbach, Gorredijk. Klaas Jan Jongstra, Grou. Gerard Tamminga, Heerenveen. Henk Hiemstra, Stiens. Auke Dijkstra, Lollum. Harald Wiersma, Metslawier. Theo Meijer, Munnekeburen. Jan Schoppers, Nijmegen. Wim Koning, Oldeholtpade. Bauke Zwaagstra, Noardburgum. Rob Zijlstra, Oosterwolde. Harrie de Vries, St. Nicolaasga. Henk Kromkamp, Oldeholtpade. Herman Postma, Oppenhuizen. Sjoerd Bijma, Waaksens. Jan Albada, Warns. Tony Biesterbosch, Wergea.

**BFVW, Commissie Broedzorg,
Jaap Langenbach, 5 september 2011**

Bijlage 1. De telhandleiding , laatste versie 8 juli 2011

Gierzwaluwtellingen Fryslân 2011

BFVW, Commissie Broedzorg

De telling in het kort

Dit jaar organiseert de Bond van Friese VogelWachten (BFVW) de eerste van een 1-2 jaarlijks terugkerende telling van Gierzwaluwen. We roepen de leden van de 117 VogelWachten en inwoners van Fryslân op om hieraan mee te doen. Het is een eenvoudige telling die weinig tijd kost. De resultaten zijn van groter belang naarmate er op meer punten geteld wordt. Met deze steekproeftelling willen we te weten komen of de (broed)vogelstand van de Gierzwaluw in Fryslân voor- of achteruit gaat, want daar is (ook landelijk) te weinig van bekend. Ook willen we daardoor meer mensen betrekken bij het wel en wee van de Gierzwaluw, bij het beschermingswerk en de fascinerende leefwijze van deze vogel.

- Per jaar zijn er vier tellingen van elk 5 minuten in de avonduren op een vast telpunt.
- U krijgt persoonlijk bericht als uitstel nodig is i.v.m. te slecht weer ("dan zien we ze niet vliegen").
- De telling wordt steeds op hetzelfde punt gedaan.
- Gedurende precies 5 minuten wordt het maximale aantal tegelijk aanwezige Gierzwaluwen geteld.
- Deelname is vanaf elk moment mogelijk. Aanmelding op gierzwaluw@bfvw.nl met opgave van naam en woonplaats. U ontvangt dan de actuele handleiding, suggesties voor telpunten en we houden u op de hoogte per E-mail.
- Insturen van telresultaten online op onderstaande website of anders met alle gegevens naar gierzwaluw@bfvw.nl.

http://bfvw.waarneming.nl/waarnemingen_all_wg3.php?groep=1

Toelichtingen

De telling (steekproef) heeft tot doel de ontwikkeling van het (broed)bestand jaar op jaar te volgen. Het is dus belangrijk dat steeds op dezelfde manier wordt geteld en dat de telling jaarlijks wordt herhaald. Er wordt 4 maal per jaar op vaste punten en per keer precies 5 minuten geteld. Dit type telling is in Nederland nog niet eerder op enige schaal voor de Gierzwaluw uitgevoerd en kan verrassende resultaten opleveren. Het kan de voorloper worden van een landelijke telmethode.

De teldata en tijdstippen

In principe zijn er 4 vaste teldata. Maar omdat het weer (koude, regen, onweer) van grote invloed kan zijn op de aanwezigheid van vogels moet er soms uitgesteld worden. BFVW houdt de weersverwachtingen in de gaten. U krijgt per E-mail op de 1^e teldag om uiterlijk 18.00 u. altijd een bericht: ofwel een GO-sein ofwel een advies voor een nieuwe datum.

De bedoeling is om de vier voorkeursdata aan te houden. Maar als men onverwacht verhinderd is, als een andere dag beter uitkomt of als men op meer dagen wil tellen, mag van elke datum 2 dagen afgeweken worden. Per avond mag ook een marge van een uur aangehouden worden, dus van 20-22 u.

Het telgebied, de (deel)kolonie

Kies een bebouwd gebied waarvan u weet dat er Gierzwaluwen voorkomen en/of nestelen. Dat kan een heel dorp zijn of een deel van een (groot) dorp of stad. Per telpunt wordt alles wat gezien kan worden in deze handleiding als "kolonie" aangeduid. De volledige kolonie kan veel groter zijn ! Het is geen bezwaar als er buiten het te overzienne gebied ook vogels vliegen. Niet alles wordt geteld maar het is een steekproef, op een bepaald moment, en van dat deel van het luchtruim dat overzien kan worden. De kwaliteit moet komen van het grote aantal tellingen en de jaarlijkse herhaling.

Telpunten

Kies "ergens" een telpunt met uitzicht, niet noodzakelijk naar alle richtingen, maar vooral bij 30 of meer graden omhoog kijkend. Vaak is een punt aan de rand van een broedgebied (parkeerplaats b.v.) met uitzicht naar het centrum goed geschikt. Neem bij voorkeur dan de westrand, dan heeft u de zon in de rug. In het centrum is er vaak belemmering door bomenrijen, huizen, grote kerken etc. Bij groter broedgebieden kunnen meerdere telpunten gekozen worden. Telpunten moeten minimaal 300 meter uit elkaar liggen.

Zorg ervoor dat het telpunt bij alle 4 de tellingen en elk jaar gebruikt kan worden, eventueel ook door anderen om de telling eventueel over te kunnen nemen. Noteer de dichtstbijzijnde straatnaam / kruispunt, en de coördinaten lng. en lat. die u onder het kaartje op bfvw.waarneming.nl kunt aflezen (graag met 4 cijfers achter de punt).

Met even pittig werken kunnen op een avond tussen 20 en 22 u. makkelijk 5-10 telpunten geteld worden (zie ook hieronder bij "deelname").

Wat en hoe wordt er geteld ?

Het gaat om het totaal aantal vogels dat tegelijkertijd maximaal in het luchtruim, dat bezien kan worden, aanwezig is in een periode van precies 5 minuten. Maar U hoeft ze niet tegelijkertijd te zien. Als b.v. een groepje van 5 achter een huis wegscheert en u kijkt vervolgens snel in een andere richting waar er 20 wat hoger zweven, dan zijn het er 25.

Doe het b.v. als volgt (schematisch, ieder kan zijn tactiek variëren): start de tijd van 5 minuten (kijk op horloge !) en kijk eerst rustig een minuutje wat in de rondte voor bepaling van het globale vlieggedrag en de richting waarin wat aanwezig is. Begin de 1^e telling bij een groepje dat u ziet vliegen, tel de vogels in een blikveld van ca. 90 graden. Draai vervolgens snel de blik 90 graden, tel verder met dat blikveld van 90 graden en vervolgens hetzelfde op 270 en 360 graden. Doe dat "rondje" een keer of 5. Probeer een grote groep niet in 1 keer te schatten (dat leidt altijd tot onderschatting, tenzij u veel ervaring heeft), maar tel ze snel 2, 4, 6, 8 etc.

Ga niet lopen om meer te kunnen zien. Vogels op afstand (meer dan 250 meter, als ze met het blote oog nog nauwelijks te onderscheiden zijn van een Huis- of Boerenzwaluw) niet meetellen.

Hoogvliegers recht boven wel meetellen, ook als ze erg hoog zitten. Gebruik eventueel dan de kijker om ze van Huiszwaluwen te kunnen onderscheiden.

Doe de "rondjes" niet te snel achter elkaar, maar bedenk per "rondje" even goed wat het totaal is en schrijf het op. (een invultabel voor eigen gebruik is bijgevoegd). Noteer vervolgens de hoogste uitkomst in de laatste kolom van het formulier.

Wijzig het aantal later niet, ook niet als u even na de 5 minuten, of onderweg naar het volgende telpunt, opeens veel meer vogels ziet. Het gaat er niet om alle of zo veel mogelijk vogels te tellen maar om het aanwezige aantal op een bepaald moment (steekproef).

Ook tellingen van nul vogels is een telresultaat. U kunt dus ook telpunten kiezen waarvan u eigenlijk wel zeker weet dat er geen Gierzwaluwen (of niet meer) in de buurt broeden of vliegen. U zou daar een foerageerder kunnen treffen of een zoeker naar nestplekken.

Afwijken van het telsysteem

Als u onverhoopt een telling mist is dat geen probleem en u kunt op elk moment gaan meedoen, dus ook pas later vanaf 3^e telling. Bij de statistische verwerking kan daar rekening mee gehouden worden. De telling van 3 juni wordt vergeleken met het resultaat van 3 juni in de volgende jaren en van 15 juni met dat in de volgende jaren op 15 juni, etc. Dus ook als alleen op b.v. 15 juni wordt geteld, is dat van belang, mits u het de jaren daarop ook weer op 15 juni doet. Het is wel van belang om steeds op dezelfde manier te tellen, dus bij voorkeur door dezelfde persoon of personen. Maar als u een telling een keer wilt overdragen aan een ander kan dat. Leg wel goed uit hoe het werkt. Het tijdstip van 21 u. is geen hard voorschrift maar een voorkeur. Vooral als u meerdere telpunten wilt doen kunt u tussen 20 en 22 uur aan de slag. Neem dan bij elke telling dezelfde richting in de route, zodat de omstandigheden voor alle tellingen zoveel mogelijk gelijk zijn.

Aanmelding voor deelname

Iedereen kan meedoen, ook zonder veel kennis van Gierzwaluwen en een verrekijker is niet echt nodig. Mail uw deelname aan gierzwaluw@bfvw.nl met opgave van naam en woonplaats en geef de

telpunten op als u die al heeft gekozen. Vlak voor de telling krijgt u bericht over eventueel uitstel i.v.m. slecht weer. Meldt u dus vooral van te voren aan, zodat wij u op de hoogte kunnen houden! Een paar dagen na elke telling ontvangt u per E-mail een overzicht van alle telpunten en na de 4^e telling een jaarverslag.

Melding op www.BFVW.waarneming.nl

Inzenden van de telgegevens (**elke telling apart !**) kan alleen op (de BFVW-afdeling van) www.waarneming.nl . Als u dat te lastig vindt kunt u de resultaten ook per mail opsturen. Vermeldt wel alle details en vooral een precieze beschrijving van het telpunt.

WEB: http://bfvw.waarneming.nl/waarnemingen_all_wg3.php?groep=1 . Klik onder het menu "invoeren" op "losse waarneming". U komt dan op het invulformulier.

Maak eerst via "inloggen" rechts boven een account aan (als u dat nog niet heeft) en log dan in met het toegezonden wachtwoord. De site lijkt op het eerste gezicht erg ingewikkeld, maar heeft na een beetje uitvogelen veel te bieden, nl. een database met meer dan 7 miljoen vogelwaarnemingen. Ons advies: neus een half uurtje wat rond, probeer wat uit en klik op alles wat klikbaar is.

Denk bij de melding van de waarneming aan het volgende:

Locatiecoördinaten. We ontvangen die graag zo gauw mogelijk om ze op het telpuntenkaartje te kunnen zetten. Elk telpunt krijgt ook een nummer. U hoeft nog geen waarneming in te voeren om het kaartje te kunnen bekijken, een pijl te zetten en de coördinaten af te lezen. Zoom in en zet de "druppel" op het telpunt waar u staat, niet waar u (later) de vogels ziet. Onder het kaartje ziet u 2 coördinatensystemen staan. X = lng = Longitude = Oosterlengte en Y = lat. = Latitude = Noorderbreedte. X en Y zijn in kilometers (voor de punt) en lng. en lat. zijn in graden. Vermeld de coördinaten in lat. en lng. bij opgave van uw telpunten. Vier cijfers achter de punt is voldoende nauwkeurig.

Datum van telling. Standaard verschijnt de huidige datum. Denk er aan bij latere melding de juiste datum van de telling in te vullen.

Aantal vogels. In het vakje "aantal" vermeldt u eventueel het gemiddelde van 2 tellers. In het vakje "toelichting" noemt u de aantallen per teller.

Tijdstip en weer. Vergeet niet het tijdstip en het weer (ook meer in detail bij toelichtingen) in te vullen

Gedrag. U kunt "ter plaatse" laten staan. Ook als ze hoog of laag zweven of giervluchten uitvoeren. Alleen als het duidelijk en uitsluitend gaat om voorbijvliegende vogels (in een rechte lijn, vrij snel voorbij trekkend) selecteert u "overvliegend" (richting hoeft niet).

Kleed, sekse en biotoop hoeft niet ingevuld te worden

Vakje "toelichting". In het vakje "Toelichting" vermeldt u "BFVW-telling". de temperatuur, windkracht in Beaufort en andere opmerkingen of ervaringen. Vooral als u meerdere tellingen in dezelfde plaats doet moet u hier ook even het nummer van het telpunt vermelden. Dan kunnen wij ze gemakkelijk herkennen voor de invoer in onze database.

OK. Als alles is ingevuld, drukt u onderaan op de OK-knop. Het invulscherf is dan weer leeg voor een volgende telpunt. Let op dat de tijd, de plaatsnaam en het weertype blijven staan, verander die dus zodanig.

Waarnemingen bekijken /wijzigen. Uw waarneming en opmerkingen zijn voor iedereen zichtbaar. U kunt dus alle andere waarnemingen ook bekijken. Type in het zoekvenster rechts boven "Gierzwaluw", druk op het vergrootglas, klik op de volgende pagina links in de lijst op "Gierzwaluw" en dan op de volgende rechts in het lijstje op "waarnemingen". Vul de start- en einddatum in (b.v. 14-6 resp. 15-6 voor alle waarnemingen op die twee dagen) en druk op OK. Om uw eigen waarnemingen snel te selecteren en eventueel te wijzigen of te verwijderen, klikt u in het menu "mijn waarneming.nl" op "mijn waarnemingen". Aan het eind van de regel kunt u met symbooltjes statistieken van uw waarnemingen bekijken en ze wijzigen of verwijderen. Wijzigen en aanvullen kan ook door op de blauwe punt voor de regel met uw waarneming te klikken en dan rechtsboven in het menublokje iets te kiezen.

Waarnemingen later veranderen. Als u later onderdelen van de waarnemingen wijzigt, of verwijderd en opnieuw invoert, is er kans dat wij hem al hadden overgenomen in onze tellijst. Wij krijgen niet automatisch bericht van die wijzigingen. Mail uw wijziging dan dus even door aan gierzwaluw@bfvw.nl.

Geen vogels gezien ? Op "www.bfvw-waarneming.nl" moet altijd minstens 1 als aantal ingevuld worden. Maar ook waarnemingen van nul vogels tellen mee. Stuur in dat geval een mailtje naar gierzwaluw@bfvw.nl met vermelding van uw plaats en waarnemingspunt en uw bevindingen.

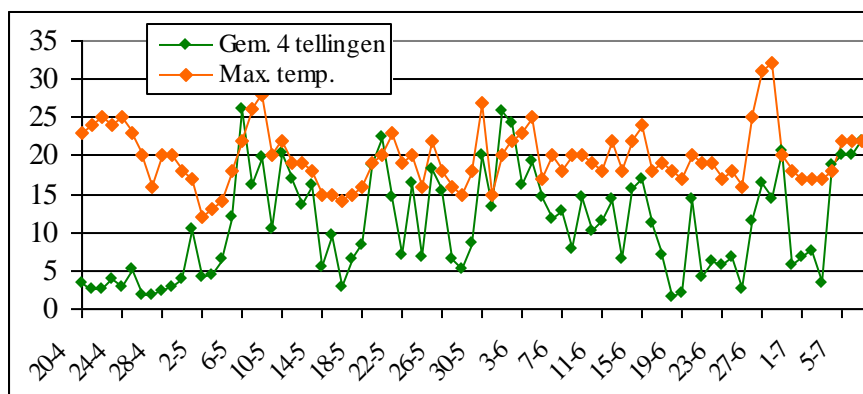
Het weer en de aanwezigheid van gierzwaluwen

Gierzwaluwen reageren zeer sterk op het weer (temperatuur, bewolking, wind). Bij slecht weer is er geen vogel te zien. De broedpaartjes zitten op het nest te knuffelen en komen er soms een kwartiertje uit om even de vleugels te strekken. De niet-broeders en nestzoekers trekken soms ver weg rond een depressie.

In Woudsend worden dit jaar sinds de 1^e aankomst op 20 april de aantallen vogels (3 minuten maximum) vier keer per dag geteld, om 8, 12, 18 en een half uur voor zonsondergang. In onderstaand grafiekje staat het gemiddelde van die vier tellingen en de maximumtemperatuur per dag.

Hoe kouder hoe minder giertjes ! Het gaat bijna 1 : 1 gelijk op. Tot ca. 5 mei gaat het echter nog anders, omdat de trek naar het noorden nog gaande is, maar wel sterk vertraagd door slecht weer in Spanje en Portugal.

We willen te weten komen of de broedvogelstand voor- of achteruit gaat. Als het dit jaar regent tijdens de telling en volgend jaar is het 30 graden dan zou de stand 200% vooruit zijn gegaan ! De kans op uiteenlopend weer is in de zomer minder groot en met de 5 dagen speling kunnen we zo veel mogelijk gelijke omstandigheden scheppen. Maar als dat niet zo is kunnen de aantallen misschien wel gecorrigeerd worden voor temperatuur / weer. Of dat haalbaar is weten we nog niet maar het zou prachtig zijn als we daar door deze telling achter zouden kunnen komen.

Wat doen die vogels zo eind juli ?

Het gedrag van de vogels die u eind juli, vooral in de oude dorps- en stadskernen, bezig ziet, is heel verschillend tussen broeders (paartjes die een nestplaats hebben) en niet-broeders of "zoekers" (jonge vogels van 1-3 jaar die nog geen nestplaats hebben).

De broeders zijn al aardig op weg met hun broedsel. Ze hebben allemaal (grote) jongen. Gemiddeld vliegen die rond 20 juli uit. Een enkeling broedt nog. Pa en ma komen steeds vaker langs met insectenballen die ze als een prop in de keel verzamelen. Bij goed licht zie je die soms in de keel zitten. Overdag zoeken ze vaak ver weg maar 's avonds bij mooi weer foerageren ze veel boven de kolonie waar het nest is, soms laag maar vaak ook hoog, waar de insecten maar zitten. De jongen die uitvliegen gaan direct naar Afrika en komen dus niet in het telresultaat. Ouderen volgen daarna ook vrij snel.

De meeste vogels van een kolonie (50-70%) zijn niet-broeders. De meesten zijn begin juni aangekomen uit de overwinteringgebieden in Afrika. Die moeten ook eten maar de helft van het werk bestaat uit het zoeken van een nestplek. Dat doen ze 's morgens maar vooral ook 's avonds. Vaak in ploegjes scheren ze luid schreeuwend langs de daken waar bestaande nesten zitten. Door uitwisseling van geluiden tussen de broeder en de "hangjongere" controleren ze of de nestplek bezet is. Ze klampen zich vast aan de dakpan of de muur bij de ingang en laten zich weer naar beneden vallen. In Engeland noemt men ze "Bangers" (op de deur kloppers). Zo verraden ze ook voor ons de nestplaatsen. Komt er geen geluid terug dan wagen ze het om de ingang in te gaan. Aangenomen wordt dat alle niet-broeders exact weten waar alle nesten zitten en hoe de ingangen er uitzien. Vanaf een uur of 10-11 's avonds stijgen de niet-broeders op naar grote hoogte (1-3 km) waar ze rustig zwevend een soort tukje doen, vaak ver weg, o.a. in concentraties boven het IJsselmeer.

Wat we eind juli dus tellen zijn vooral de nestzoekers en foeragerende broeders. Bij slecht weer en ook 's nachts zitten beide partners op het nest te knuffelen en te poetsen. U kunt het b.v. volgen op de webcam met twee paartjes van Ad van Ugchelen in Mijdrecht:

<http://www.gierzwaluwenonline.nl/>.

Eigen telmethode en onderzoek van Vogelwachten

De afgelopen jaren hebben een 40-tal Friese VogelWachten, ieder op hun eigen manier, gewerkt aan het inventariseren van broedpopulaties en tellingen van vogels / invliegopeningen. . Belangrijk werk dat veel plaatselijke kennis oplevert voor het beschermingswerk. De resultaten zijn geïnventariseerd en samengevat in een verslag van 46 pagina's over de jaren 2003-2010, dat 26 mei werd gepubliceerd en is te lezen op de BFVW-website (zie adres onderaan).

Commissie Broedzorg-BFVW heeft besloten om die resultaten van de Wachten niet meer te verzamelen maar zich te concentreren op bovenstaande jaarlijkse standaard telling. Het is belangrijk pionierswerk en kan door veel Wachten goed gecombineerd worden met het tel- en inventarisatiewerk dat zij toch al doen. Wij rekenen daarom op grote belangstelling.

Aanmelding voor deelname met vermelding van uw naam en woonplaats bij:

Jaap Langenbach op gierzwaluw@bfvw.nl . U ontvangt dan alle benodigde info, een lijst met bezette en vacante telpunten en de actuele handleiding.

BFVW-Gierzwaluw:

http://www.friesevogelwachten.nl/nl/pages/default/0/commissie_broedzorg_gierzwaluw.php

Telresultaat melden:

http://bfvw.waarneming.nl/waarnemingen_all_wg3.php?groep=1

Gierzwaluw-info, tellingen Woudsend

<http://members.ziggo.nl/jaaplängenbach/Gierzwaluwwoudsend.html>

Gierzwaluw telling 2012 (hulptabel, b.v. voor onderweg)

Telpunt:		Telrondjes					Opmerkingen (o.a. weer, wind, temp)
Datum	Tijdstip	1	2	3	4	5	Max
Telpunt:		Telrondjes					Opmerkingen (o.a. weer, wind, temp)
Datum	Tijdstip	1	2	3	4	5	Max
Telpunt:		Telrondjes					Opmerkingen (o.a. weer, wind, temp)
Datum	Tijdstip	1	2	3	4	5	Max
Telpunt:		Telrondjes					Opmerkingen (o.a. weer, wind, temp)
Datum	Tijdstip	1	2	3	4	5	Max
Telpunt:		Telrondjes					Opmerkingen (o.a. weer, wind, temp)
Datum	Tijdstip	1	2	3	4	5	Max

